

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 30 november 2021
(OR. en)

14534/21

CULT 113
SUSTDEV 172
ENV 942
SOC 709
EMPL 531
RECH 545
EDUC 404

RESULTAAT BESPREKINGEN

van: het secretariaat-generaal van de Raad

aan: de delegaties

nr. vorig doc.: 13575/21

Betreft: Conclusies van de Raad over cultuur, architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving als kernelementen van het Nieuw Europees Bauhaus-initiatief

Voor de delegaties gaan in de bijlage de conclusies van de Raad over cultuur, architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving als kernelementen van het Nieuw Europees Bauhaus-initiatief, zoals goedgekeurd door de Raad (Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport) tijdens zijn zitting van 29-30 november 2021.

**Conclusies van de Raad over cultuur, architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving
als kernelementen van het Nieuw Europees Bauhaus-initiatief**

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Erkennend dat de Europese Unie en haar lidstaten reeds stappen hebben gezet om de belangrijke functie van cultuur, architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving hoger op de politieke agenda te zetten, en ervoor te zorgen dat het resultaat van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed 2018 blijvend is en dat het een blijvende impact heeft op onze samenlevingen en toekomstige generaties,

Herinnerend aan de belangrijkste beleidsstukken, zoals vervat in de bijlage bij deze conclusies,

Voortbouwend op het werkplan voor cultuur 2019-2022, met name prioriteit B "Samenhang en welzijn", en de acties in het kader van het thema "Architectuur en gebouwde omgeving van hoge kwaliteit voor iedereen",

IS INGENOMEN MET het Nieuw Europees Bauhaus-initiatief (NEB-initiatief).

BENADRUKT in dit verband HET VOLGENDE:

1. Architectuur en de gebouwde omgeving zijn de belichaming van onze vroegere en huidige cultuur, manier van leven en waarden. Ze vormen ons toekomstig cultureel erfgoed en dragen bij aan de vormgeving van onze samenlevingen en identiteiten.
2. De gebouwde omgeving¹ is een afspiegeling van een gemeenschap, en de betrokken overheidsinstanties en andere belanghebbenden zijn verantwoordelijk voor de algehele kwaliteit ervan, waarvoor ze nauw samenwerken met alle burgers.

¹ Zie voor definitie de bijlage.

3. Het is belangrijk dat zowel bij de ontwikkeling van bestaande gebouwen - door middel van restauratie, renovatie, herbestemming en conservering - als bij de aanleg van nieuwe gebouwen en ruimten, wordt gezorgd voor hoge kwaliteit.
4. Architecten zijn een van de groepen die een centrale rol spelen in alle ontwikkelingsfasen van architectuur en leefomgeving van hoge kwaliteit, en kunnen derhalve een belangrijke bijdrage leveren aan het algemeen belang door rekening te houden met territoriale diversiteit en de behoeften van het maatschappelijk middenveld.
5. Cultuur, architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving² dragen op veel manieren bij tot de verwezenlijking van de duurzameontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's)³. Ze kunnen tevens bijdragen tot de verwezenlijking van de Europese Green Deal⁴ en zijn doelstelling om uiterlijk in 2050 van Europa het eerste klimaatneutrale continent te maken.
6. Het NEB-initiatief is een transdisciplinair initiatief dat drie onderling verbonden dimensies combineert: esthetiek, duurzaamheid en inclusie. Het berust op een participatieve aanpak en is erop gericht alle inwoners van de Unie, met inbegrip van kansarme groepen, erbij te betrekken, in lijn met de Agenda 2030 van de VN en de doelstelling van de Europese Green Deal om ervoor te zorgen dat niemand achterblijft.
7. Het NEB-initiatief is geïnspireerd op het oorspronkelijk Bauhaus⁵, dat reeds een holistische, duurzame, kwaliteitsgerichte en inclusieve benadering van vormgeving, architectuur en kunst voor ogen had.

² Zoals gedefinieerd in de acht criteria van het Davos-systeem voor de kwaliteit van de bouwcultuur (Davos Baukultur Quality System).

³ Zoals uiteengezet in de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de VN (zie referentie in de bijlage).

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_nl

⁵ Het Bauhaus (Weimar, Dessau en Berlijn, 1919-1933) was de meest invloedrijke school voor architectuur, vormgeving en kunst van de 20e eeuw.

8. Het NEB-initiatief is erop gericht een gunstig klimaat te creëren, waarbij het diverse culturele erfgoed van Europa wordt gerespecteerd en waarbinnen het mogelijk wordt onze leefomgeving te transformeren en onze manier van leven mooier, duurzamer en inclusiever te maken, onder meer door middel van innovatie, architectuur van hoge kwaliteit⁶, vormgeving, stedelijke planning, en vele andere artistieke en creatieve disciplines.
9. Het culturele en architecturale erfgoed van Europa is een belangrijke benchmark voor de fysieke en belevingskwaliteit van onze gebouwde omgeving. Het is ook een sterke troef die sociale cohesie, innovatie, transformatie en regeneratie kan inspireren en bevorderen. Bij het NEB-initiatief wordt daarom rekening gehouden met het belang van architecturaal en archeologisch erfgoed, landschappen en materieel en immaterieel erfgoed.
10. Het multidimensionale karakter van architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving vereist sectoroverschrijdende samenwerking, participatie, cocreatie en transdisciplinaire benaderingen, met name op het gebied van duurzaamheid en samenhangend beleid.
11. Vanwege de COVID-19-pandemie is er op alle bestuursniveaus financiering vrijgemaakt, onder andere voor architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving. Deze financiële middelen moeten op een duurzame en kwaliteitsgerichte manier worden ingezet, in lijn met de beginselen van het Davos-systeem voor de kwaliteit van de bouwcultuur, de aanbevelingen van de OCM-deskundigengroep⁷ en de herziene kwaliteitsbeginselen van Icomos voor door de EU gefinancierde acties die gevolgen kunnen hebben voor cultureel erfgoed⁸.

⁶ Met inbegrip van interieur- en landschapsarchitectuur en ruimtelijke ordening.

⁷ De Werkgroep open coördinatiemethode (OCM) met deskundigen van de lidstaten over architectuur en gebouwde omgeving van hoge kwaliteit voor iedereen.

⁸ Europese kwaliteitsbeginselen voor door de EU gefinancierde acties die gevolgen kunnen hebben voor cultureel erfgoed – herziene versie van de Internationale Raad voor Monumenten en Landschappen (Icomos): <https://www.icomos.org/en/about-icomos/committees/regional-activities-europe/90984-quality-principles-new-version-available>

VERZOEKT DE LIDSTATEN EN DE COMMISSIE BINNEN HUN RESPECTIEVE
BEVOEGDHEDEN:

12. Opnieuw te bevestigen dat cultuur en cultureel erfgoed eigen aan en onlosmakelijk verbonden zijn met de gebouwde en leefomgeving, en een belangrijke bijdrage leveren aan duurzame ontwikkeling, met inbegrip van de circulaire economie, sociale en territoriale cohesie, het milieu, de biodiversiteits- en klimaatdoelstellingen, welvaart en het welzijn van alle mensen in Europa.
13. De nodige synergie mogelijk te maken tussen het NEB-initiatief, andere processen waarbij Europese burgers betrokken worden, zoals de Conferentie over de toekomst van Europa⁹, en andere strategieën en actieplannen ter bevordering van architecturale en esthetische kwaliteit, zoals de renovatiegolfstrategie¹⁰, en van toegankelijkheid, zoals de [strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030](#)¹¹.
14. Bij te dragen aan de totstandbrenging van een holistisch begrip en een gedeelde cultuur van architectuur van hoge kwaliteit door meer bewustzijn te creëren, onder meer door formeel, niet-formeel en informeel onderwijs vanaf jonge leeftijd en het op grote schaal promoten van en verspreiden van informatie over het NEB-initiatief en de rol van cultuur, architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving hierin.
15. Te werken aan een holistische, inclusieve, transdisciplinaire, kwaliteitsgerichte langetermijnvisie voor architectuur en de gebouwde omgeving door bij alle processen, richtsnoeren en cocreatieprojecten die onze leefomgeving vormgeven, waaronder het verslag van de OCM-deskundigengroep¹², rekening te houden met verschillende beleidsdomeinen en de vakkennis van deskundigen.

⁹ <https://futureu.europa.eu/?locale=nl>

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/IP_20_1835

¹¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=nl&pubId=8376&furtherPubs=yes>

¹² Zie referentie in de bijlage.

16. Een kwaliteitsgerichte aanpak te volgen, waarbij op basis van de kwaliteitsbeginselen van het Davos-systeem voor de kwaliteit van de bouwcultuur¹³ gedurende de gehele levenscyclus van bouwwerken en alle fasen van landschapsplanning en -beheer (ontwerp, investeringsplannen, financieringsmechanismen, steunmaatregelen, planningsprocessen, onderhoud, renovatie, conservering, herbestemming, sloop en hergebruik) geïnformeerde keuzes worden gemaakt en besluiten worden genomen.
17. Duurzame groei, leefbaarheid en innovatie in Europese stedelijke en plattelandsgebieden te bevorderen, door, in voorkomend geval, holistische en strenge kwaliteitsnormen, cocreatie-methoden en de Icomos-beginselen voor het verstrekken van EU-steun aan projecten op het gebied van architectuur en gebouwde omgeving toe te passen.
18. De optimalisering van de energie-efficiëntie van bestaande gebouwen te stimuleren door middel van een holistische benadering, met inachtneming van alle criteria van het Davos-systeem voor de kwaliteit van de bouwcultuur, waaronder het behoud van het gebouwde erfgoed.
19. Oplossingen te verkennen om, met name jongeren die de arbeidsmarkt betreden en andere kwetsbare sociale groepen, toegang te geven tot betaalbare en fatsoenlijke huisvesting.
20. Op alle betrokken bestuursniveaus rekening te houden met de beginselen van participatieve cocreatie, door alle belanghebbenden te betrekken bij processen op het gebied van gebouwde en leefomgeving en ruimtelijk ordening, zoals de besluitvorming, planning, vormgeving en bouw.
21. Een aanpak voor te staan waarbij de dialoog tussen het bestaande cultureel erfgoed, het landschap en hedendaagse ontwerpen in stand wordt gehouden, onder meer door in voorkomend geval te kiezen voor herbestemming.

¹³ Governance, functionaliteit, milieu, economie, diversiteit, context, plaatsbeleving en schoonheid.

22. Gunstige kaders vast te stellen voor architectuur van hoge kwaliteit ter onderbouwing van regels voor overheidsopdrachten, vereenvoudiging van de regelgeving en innovatieve procedures waarbij een kwaliteitsgerichte aanpak wordt verkozen boven een aanpak waarbij enkel wordt gekeken naar de kosten, door de beste praktijken voor het organiseren van wedstrijden voor openbare architectuur, landschapsarchitectuur en ruimtelijke ordening toe te passen.
23. Op alle betrokken bestuursniveaus het bewustzijn bij en de kennis en vaardigheden van beleidsmakers en gespecialiseerde teams, met inbegrip van technische deskundigen en aannemers, verder te bevorderen en te vergroten, zodat ze strenge kwaliteitscriteria en -normen kunnen hanteren bij hun besluiten over architectuur en de gebouwde omgeving voor iedereen.
24. Het optimaal gebruik van relevante EU-financieringsprogramma's en andere beschikbare financieringsinstrumenten te bevorderen, teneinde:
 - bij de planning, vormgeving, bouw, conservering, restauratie, renovatie en herbestemming strenge kwaliteitsnormen toe te passen, en deze normen aan te scherpen;
 - de opleiding en vaardigheden van architecten en verwante beroepsgroepen zoals bouwkundig ingenieurs, planologen, landschapsarchitecten, ontwerpers, kunstenaars, erfgoeddeskundigen, conservatoren, restaurateurs, natuurconservators en aannemers, verder te verbeteren, zodat ze niet enkel specialisten worden op hun eigen vakgebied, maar ook onderwijsgevenden en onderzoekers met inzicht in de bredere problematiek, in verband met de integratie van duurzaamheid, gebruikservaring en sociale inclusie.
25. Het momentum te behouden en het reflectieproces en de gedachtewisseling over de culturele, sociale, economische en ecologische functies van architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving voort te zetten.

VERZOEKT DE LIDSTATEN:

26. Te zorgen voor samenhangend beleid voor architectuur van hoge kwaliteit en gebouwde omgeving, door goed te coördineren tussen alle betrokken ministeries en bestuurlijke niveaus, instanties en uitvoerende diensten zodat op alle beleidsgebieden en bij alle activiteiten die gevolgen hebben voor de gebouwde en leefomgeving een kwaliteitsgerichte en holistische aanpak wordt gevolgd.
27. Ervoor te zorgen dat er in de nationale sociaal-economische en territoriale ontwikkelingsstrategieën meer rekening wordt gehouden met de beginselen en de aanpak van het NEB-initiatief en de circulaire economie, waaronder duurzame vormgeving en architectuur.
28. Op de passende bestuursniveaus adviesgroepen van deskundigen, bestaande uit architecten en andere betrokken professionals, zoals de teams van overheids- en stadsarchitecten¹⁴, op te zetten en te ondersteunen, evenals kwaliteitsgerichte procedures om ervoor te zorgen dat er bij het besluitvormingsproces (meer) rekening wordt gehouden met de nodige professionele competenties en vaardigheden teneinde kwalitatief hoogstaande resultaten te bereiken.
29. Een contactpunt aan te wijzen voor het NEB-initiatief en, volgens een plaatsgebonden aanpak¹⁵, gemeenschappen op lokaal niveau te benaderen om, naargelang het geval, alle vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en alle belanghebbenden bij het initiatief te betrekken.
30. Actoren die de culturele en kwalitatieve aspecten van de gebouwde en leefomgeving onder de aandacht brengen van alle doelgroepen de nodige middelen en ondersteuning te bieden.

¹⁴ Zie voor definitie de bijlage.

¹⁵ Zie voor definitie de bijlage.

VERZOEKT DE COMMISSIE:

31. De toepassing van het Davos-systeem voor de kwaliteit van de bouwcultuur en de bijbehorende acht kwaliteitscriteria bij investeringen, regelgevingskaders en EU-financieringsprogramma's op dit gebied te bevorderen, en als eigenaar, ontwikkelaar en gebruiker van onroerend goed deze kwaliteitsbeginselen toe te passen.
32. Ervoor te zorgen dat er in alle relevante EU-programma's mogelijkheden worden ingebouwd voor onderzoek, capaciteitsopbouw en collegiaal leren op het gebied van cultuur en architectuur en gebouwde omgeving van hoge kwaliteit voor iedereen.
33. Te streven naar synergie tussen bestaande en geplande regelgeving, programma's en beleidsmaatregelen van de EU op dit gebied, zodat de groene en de digitale transitie samenhang vertonen met de beginselen en doelstellingen van het NEB-initiatief, en sectoroverschrijdende samenwerking en besluitvorming te mainstreamen.
34. Informatie en toegang tot beschikbare financiële instrumenten te bevorderen om projecten in verband met een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving te ondersteunen, waaronder kleinschalige, concrete initiatieven en projecten in de culturele en de creatieve sector.
35. Bij de vormgeving en uitvoering van NEB-strategieën, -projecten en -acties rekening te houden met het geografisch evenwicht, en de geografische, klimatologische, economische, sociale en culturele diversiteit van de EU.
36. Synergie tussen kunst, architectuur, landschaps- en interieurarchitectuur, ruimtelijke ordening, vormgeving en ambachten te bevorderen, alsook innovatieve opleidingsmodellen voor architecten en andere verwante beroepsgroepen, waaronder opleidingen over geavanceerde digitale technologieën.

37. De rol die historische monumenten spelen bij het verbeteren van de bestaande en toekomstige fysieke omgeving van lokale gemeenschappen te bevorderen, met behulp van geavanceerde digitale technologieën voor het documenteren en weergeven van de gebouwde en leefomgeving.
38. Het bewustzijn en de samenwerking tussen sectoren te versterken door in de betrokken beleidssectoren, met name de sectoren die te maken hebben met de gebouwde en leefomgeving, het NEB-initiatief, de Verklaring van Davos en de Icomos-beginselen onder de aandacht te brengen.
39. Regelmatig verslag uit te brengen aan de Raad en/of zijn voorbereidende instanties, en aan de aangewezen contactpunten voor het NEB-initiatief, over de voortgang bij de uitvoering van het NEB-initiatief, en de uitwisseling van beste praktijken tussen de lidstaten voor de follow-up op nationaal niveau te vergemakkelijken.

A. REFERENTIES

In dit verband herinnert de Raad van de Europese Unie aan het volgende:

1. Artikel 167 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
2. De werkzaamheden en het verslag van de OCM-groep "Architectuur en gebouwde omgeving van hoge kwaliteit voor iedereen" (2020-2021) <https://op.europa.eu/nl/publication-detail/-/publication/bd7cba7e-2680-11ec-bd8e-01aa75ed71a1>
3. Het Handvest van het architectonisch erfgoed van Europa van 1975
4. Het Verdrag inzake het behoud van het architectonische erfgoed van Europa van 1987 (Verdrag van Granada)
5. Het Europees Landschapsverdrag van 2000
6. De Resolutie van de Raad van 12 februari 2001 over de kwaliteit van de architectuur in de stedelijke en landelijke omgeving (PB C 73 van 6.3.2001, blz. 6)
7. De conclusies van de Raad van 13 december 2008 over architectuur, of de bijdrage van cultuur aan duurzame ontwikkeling (PB C 319 van 13.12.2008, blz. 13)
8. De conclusies van de Raad over het werkplan voor cultuur 2019-2022 (PB C 460 van 21.12.2018, blz. 12)
9. De conclusies van de Raad van 26 november 2012 over cultuurbeheer (PB C 393 van 19.12.2012, blz. 8)
10. De gezamenlijke verklaring "Wisselwerking tussen erfgoed, hedendaagse architectuur en ontwerp", aangenomen tijdens de conferentie van Riga op 13 maart 2015
11. De AVVN-resolutie van 25 september 2015 getiteld "Onze wereld transformeren: Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling" (doc. A/RES/70/01)

12. De EU-stedenagenda – Pact van Amsterdam (vastgesteld in 2016) (<http://urbanagendaforthe.eu/pactofamsterdam/>)
13. De mededeling van de Commissie over "Een langetermijnvisie voor de plattelandsgebieden van de EU – Naar sterkere, verbonden, veerkrachtige en welvarende plattelandsgebieden in 2040" doc. COM(2021) 345 final
14. De Verklaring van Davos "Naar een Europese visie op een hoogwaardige Baukultur", vastgesteld tijdens de conferentie van ministers van Cultuur (Davos, 20-22 januari 2018) (https://davosdeclaration2018.ch/media/Verklaring_van_Davos_2018-def.-nl.pdf)
15. Het Davos-systeem voor de kwaliteit van de bouwcultuur, gepubliceerd in mei 2021 (<https://davosdeclaration2018.ch/quality-system/>)
16. Het nieuwe Handvest van Leipzig: "de transformerende kracht van steden in het algemeen belang", vastgesteld tijdens de informele ministeriële bijeenkomsten van 30 november 2020 (https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/12/12-08-2020-new-leipzig-charter-the-transformative-power-of-cities-for-the-common-good)
17. De Internationale Raad voor Monumenten en Landschappen (Icomos): "Europese kwaliteitsbeginselen voor door de EU gefinancierde ingrepen die gevolgen kunnen hebben voor cultureel erfgoed" (nieuwe versie 2021) (<http://openarchive.icomos.org/id/eprint/2436/>)
18. De mededeling van de Commissie van 14 september 2021 over het Nieuw Europees Bauhaus: mooi, duurzaam, samen (doc. 11892/21 + ADD 1 + ADD 2 + ADD 3 – COM(2021) 573 final)
19. Het Kaderverdrag van de Raad van Europa over de waarde van cultureel erfgoed voor de samenleving (Verdrag van Faro, 2005) (<https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/faro-convention>)
20. De Territoriale Agenda 2030: een toekomst voor alle plaatsen (https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/TA2030_02jul2021_nl.pdf)

B. DEFINITIES

In deze conclusies van de Raad gelden de volgende definities:

- "bouwcultuur": naar de Duitse term "Baukultur" voor een concept waaronder elke menselijke activiteit valt die ruimten en de leefomgeving positief verandert. Hieronder vallen bestaande gebouwen, waaronder monumenten en andere vormen van gebouwd erfgoed, alsook het ontwerp en de bouw van hedendaagse gebouwen, infrastructuur, openbare ruimten en landschappen die geïntegreerd zijn in en in verband staan met de natuurlijke omgeving. De bouwcultuur behelst ook planningsprocedures voor bouwprojecten, infrastructuur, steden, dorpen en open landschappen, evenals traditionele en innovatieve bouwtechnieken en -methoden. Er is een breed, impliciet maatschappelijk begrip van kwaliteit, gereedschappen, procedures en praktijken; vandaar het selectieve gebruik van het woord "cultuur" in de term.
- "gebouwde omgeving": de bestaande ruimte rondom mensen, die zij actief vormgeven en die zelf ook het leven en het gedrag van mensen beïnvloedt. Hieronder valt de leefomgeving.
- "circulair ontwerp": het creëren van producten en diensten waarvan de levenscyclus geen begin, midden en einde meer heeft. Het doel is producten te ontwerpen die kunnen worden gebruikt, hergebruikt en gerecycled zodat er minder hulpbronnen worden gebruikt, minder afval wordt geproduceerd en meer toegevoegde waarde voor het ecosysteem wordt gecreëerd. Circulair ontwerp is gericht op het creëren van producten en diensten voor de circulaire economie.
- "Davos-systeem voor de kwaliteit van de bouwcultuur": een verzameling instrumenten aan de hand waarvan de kwaliteit van de bouwcultuur kan worden gedefinieerd en beoordeeld op plaatsen waarvan de sociale, emotionele en culturele waarden hetzelfde gewicht hebben als de technische en functionele aspecten ervan, op basis van de volgende acht criteria: governance, functionaliteit, duurzaamheid, economie, diversiteit, context, plaatsbeleving, en schoonheid.

- "leefomgeving": een evenwichtig samenspel van kunstmatige en natuurlijke omgevingen, zowel binnen als buiten. Het plannen en creëren van een duurzame en geïntegreerde leefomgeving (stedelijk of, ruimer, ruimtelijk ontwerp) omvat plannings- en vormgevingsactiviteiten (waaronder ruimtelijke ordening, architectuur en landschapsarchitectuur), bouwactiviteiten en de ruimtelijke coördinatie van andere beslissingen op het gebied van ruimte (zoals verkeers- en mobiliteitsoplossingen, nutsvoorzieningen, landbouw, enz.), teneinde voor zoveel mogelijk mensen de leefomgeving op lange termijn te verbeteren via ruimtelijke beslissingen.
- "plaatsgebonden aanpak": een aanpak die gericht is op de specifieke omstandigheden van een plaats, en waarbij de gemeenschap en een breed scala aan lokale organisaties uit verschillende sectoren als actieve deelnemers worden betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering ervan.
- "teams van overheids- en stadsarchitecten": teams van architecten binnen overheidsdiensten, die voor leiderschap in ontwerp moeten zorgen en het bestuur strategisch advies moeten verstrekken teneinde het ontwerp van openbare bouwwerken te verbeteren, de omgevingskwaliteit te bevorderen en de inrichting van de openbare ruimte ("place-making") te stimuleren.

